

Харків : ТОВ «Оберіг», 2019. 336 с.; Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку : монографія. – Харків : Право, 2021. – 680 с.; Правова наука та освіта в умовах воєнного стану : збірник матеріалів науково-практичної конференції, присвяченої Дню науки, (м. Київ, 20 травня 2022 року). Одеса : Видавничий дім Гельветика ; Київський регіональний центр НАПрН України, 2022.- 96 с

2. Носік В. В. Проблеми реалізації пізнавальної функції аграрного, земельного, екологічного права у системі вищої юридичної освіти України. // Вісник Національної академії правових наук України. 2023. Т. 30. №3. С. 371–390

3. Бондар О. Г. Земельне право та будівельне право: актуальні проблеми співвідношення у логіко-структурній схемі підготовки фахівців для будівельної галузі // Актуальні проблеми аграрного, земельного, екологічного права в умовах сучасних викликів і загроз : матеріали круглого столу, присвяч. 100-річчю з дня народження д-ра юрид. наук, проф. Вовка Ю,О.(Харків, 12 трав. 2023 р.) / за заг. ред. А. П. Гетьмана. – Харків : Право, 2023. –С. 29 – 33

4. Носік В.В. Реалізація гносеологічної функції аграрного, земельного, екологічного права в системі юридичної науки в Україні // Нове Українське право. 2023. № 5. С. 38-45.

5. Офіційний вісник України. – 2024. - № 88. – Ст.88

ПРАВОВИЙ РЕЖИМ САМОЗАЛІСЕНИХ ЗЕМЕЛЬ

СОКОЛ М. В.,

кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк

Роль лісового фонду у природному комплексі та лісовій діяльності є значно великою. За останні десятиліття стан лісових ресурсів безперервно погіршується, що на пряму несприятливо впливає на якість та продуктивність земель як лісогосподарського, так і іншого призначення.

Особливо гостро проявляється проблема з не облікованими лісами на сільськогосподарських землях та землях запасу. У зв'язку з інтенсифікацією сільськогосподарського виробництва такий лісовий фонд підлягає масовому вирубуванню, а земля повертається до

використання в якості ріллі. На противагу цьому, в країнах Європейського Союзу витрачають значні ресурси на боротьбу зі змінами клімату та фінансують програми зі збільшення лісистості територій.

Реальним кроком для врегулювання ситуації, яка склалася є запровадження законодавчого терміну та встановлення правового режиму самозалісеної земельної ділянки у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів» від 20 червня 2022 року [1]. Такі зміни сприятимуть встановленню правових та організаційних засад виявлення та збереження самосівів, спрощення та стимулювання процедури їх відновлення, забезпечення збереження пасовищ та сіножатей, забезпечення збереження лісів шляхом ускладнення процедури зміни цільового призначення земельних ділянок лісгосподарського призначення та інших вкритих лісовою рослинністю територій.

Згідно ст. 57¹ Земельного кодексу України самозалісена ділянка - це земельна ділянка будь-якої категорії земель (крім земель лісгосподарського призначення, природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення) площею понад 0,5 гектара, вкрита частково чи повністю лісовою рослинністю, залісення якої відбулося природним шляхом [2]. Ідентичне визначення викладено і у ст. 1 Лісового кодексу України [3].

Визначаючи правовий режим самозалісеної ділянки із закріпленням комплексу прав та обов'язків власників такого об'єкту, перш за все варто дати відповідь на питання чи відноситься така земельна ділянка до категорії лісу. Так, усі ліси на території України незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них включаються до лісового фонду України. Проте, самозалісені ділянки у межах населених пунктів з деревами, середній вік яких менше 30 років, та самозалісені ділянки в межах охоронних зон об'єктів енергетики, магістральних теплових мереж, магістральних трубопроводів та інших лінійних об'єктів інфраструктури не належать до лісового фонду України [3]. З цього вбачається зрозумілим, що практично всі самозалісені землі, окрім вказаних вище, відносяться до лісу.

Важливим фактором є момент переходу земельної ділянки до самозалісеної та закріплення такого правового режиму за нею. Відповідно до ст. 57¹ дана процедура здійснюється шляхом внесення до Державного земельного кадастру відомостей про належність всіх її угідь до угідь самозалісеної ділянки. У четвертому додатку Постанови Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку ведення Державного земельного кадастру” [4] самозалісеній земельній ділянці

присвоюється група 005 підгрупа 05 земельних угідь. Земельна ділянка вважається самозалісною ділянкою з дня внесення зазначених відомостей до Державного земельного кадастру.

Ініціатива для проведення вищевказаних дій повинна виходити від власника земельної ділянки, яка перебуває у приватній власності або відповідних органів місцевого самоврядування чи державної влади, за умови, що така земельна ділянка належить до комунальної чи державної власності.

Одночасно із внесенням даних до Державного земельного кадастру чи в будь-який інший період, власник земельної ділянки має право на віднесення її до земель лісогосподарського призначення.

Правовий режим самозалісених земельних ділянок характеризується наступними особливостями:

по-перше, законодавство не обмежує площу таких земель чи більш доцільно зазначити лісів, які можуть перебувати у приватній власності;

по-друге, існує наявна колізія між нормами статті 13 Лісового кодексу та статті 57 Земельного кодексу з приводу суб'єктів права власності на ліс. Так, згідно ст. 13 право приватної власності на ліс мають громадяни України, іноземці чи особи без громадянства та іноземні юридичні особи, зобов'язані протягом року відчужити таку земельну ділянку з моменту спадкування. Натомість ст. 57 наділяє усіх фізичних осіб правом приватної власності на самозалісені землі із можливістю ведення на них лісового господарства;

по-третє, з моменту внесення земельної ділянки до категорії самозалісної власники повинні дотримуватися прав та обов'язків передбачених у ст. 14 Лісового кодексу України. Тобто, незалежно від форми власності та цільового призначення землі усі ліси України перебувають під охороною держави і вирубка такого лісу може призвести до кримінальної відповідальності. Проте, варто зауважити, що до моменту віднесення земельної ділянки до самозалісної, самосіви є фактично не зареєстрованими лісами і згідно чинного законодавства не відносяться до лісового фонду.

Жодним нормативно-правовим актом не передбачено заборони вирубки самосівів на земельних ділянках сільськогосподарського призначення, крім того згідно Закону України "Про охорону земель" власники земельних ділянок для здійснення господарської діяльності зобов'язувані забезпечувати захист земель від заростання бур'янами, чагарниками чи дрібноліссям [5]. Крім того, законодавство не передбачає механізмів, які б дозволили громадянам створювати ліси на приватних землях сільськогосподарського призначення. Згідно статті 56

Земельного кодексу України громадяни та юридичні особи можуть мати у власності закриті лісові ділянки загальною площею до 5 гектарів у складі земель селянських, фермерських та інших господарств.

Отже, на підставі проведеного аналізу вбачається ряд особливостей правового режиму самозалісеної земельної ділянки та чіткі відмінності її від самосівів.

Список використаних джерел:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо збереження лісів: Закон України від 20.06.2022 р. № 2321-IX // URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2321-20#Text>
2. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. №2768-III // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2768-14>
3. Лісовий кодекс України: Закон України від 21.01.1994 р. № 3852-XII // URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/3852-12>
4. Про затвердження порядку ведення Державного земельного кадастру: Постанова Кабінету Міністрів України від 17.10.2012 р. № 1051 // URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1051-2012-%D0%BF>
5. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/962-15>

ЗЕМЕЛЬНО-ТЕХНІЧНА ЕКСПЕРТИЗА ТА ЇЇ РОЛЬ У ВИРІШЕННІ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ

ХЛИСТІК М. А.,

старший викладач кафедри права та економіко-фінансової безпеки ПВНЗ «Академія рекреаційних технологій і права»,
аспірантка кафедри кримінального права і процесу
Волинського національного університету імені Лесі Українки
м. Луцьк

Як свідчить судова практика, у спорах, пов'язаних із визнанням права власності на земельну ділянку, усуненням перешкод у користуванні земельною ділянкою, поділом земельної ділянки між співвласниками, накладанням земельних ділянок одна на одну, а також у більшості інших видів земельних спорів для з'ясування обставин, що мають значення для справи, необхідні спеціальні знання у сфері іншій, ніж право, зокрема у сфері земельно-технічних досліджень. Саме земельно-технічна експертиза, або як її ще називають земельна